

Vragenuur

Vragenuur

Aan de orde is **het mondelinge vragenuur**, overeenkomstig artikel 12.3 van het Reglement van Orde.

Vragen Van Zanten

Vragen van het lid Van Zanten aan de staatssecretaris Cultuur en Media over **het steeds verder oploeiende antisemitisme in de cultuursector**.

De **voorzitter**:

Aan de orde is het vragenuurtje. Een hartelijk woord van welkom aan de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Het is fijn u hier weer te zien. Ik geef graag het woord aan mevrouw Van Zanten van de fractie van BBB, die een aantal vragen heeft aan de staatssecretaris. Het woord is aan haar.

Mevrouw **Van Zanten** (BBB):

Voorzitter. Afgelopen zondag werd een concert van de 74-jarige zangeres Lenny Kuhr bruut verstoord door pro-Palestijnse relschoppers. Ze scholden haar onder andere uit voor terrorist, beschuldigden haar van genocide, schreeuwden antisemitische leuzen en zwaaiden met Palestijnse vlaggen in het rond. Een dag later bleek dat de kaartverkoop van haar volgende concert was stopgezet wegens terechte angst voor nieuwe verstoringen en wellicht erger. Eveneens zondag blokkeerden pro-Palestijnse demonstranten met veel vertoon de ingangen van filmhuis Lumière in Maastricht, waar een Israëliische film zou worden vertoond. Ook werd er dit weekend wereldwijd opgeroepen tot een boycot van de nieuwe James Bond-film, mocht de Brits-Joodse acteur Aaron Taylor-Johnson hierin de hoofdrol krijgen. Kortgeleden hadden we natuurlijk ook al de vreselijke acties bij de opening van het Holocaustmuseum.

Deze gebeurtenissen zijn exemplarisch voor de oploeiende Jodenhaat, die dus ook de cultuursector en onze theaters binnenkomt. Wat BBB betreft is dit absoluut onaanvaardbaar. Het podium mag Joodse artiesten nooit worden afgepakt. Ook het publiek heeft het recht om veilig en ongestoord te genieten van een voorstelling of concert. Kunstenaars moeten vrij en zonder angst op het podium kunnen staan. Is de staatssecretaris dit met BBB eens? Zo ja, hoe gaat zij dit samen met de minister van JenV bewerkstelligen?

Voorzitter. Is de staatssecretaris ook al in gesprek met de culturele sector? Wat zegt de sector hierover? In 2011 kwam de cultuursector met de Mars der Beschaving tegen de plannen van het kabinet. Waar is de Mars der Beschaving nu, de schreeuw tegen Jodenhaat? Heeft de staatssecretaris signalen uit de sector ontvangen dat men nu een dergelijk initiatief tegen Jodenhaat wil oppakken? Wat gaat de staatssecretaris precies doen?

Voorzitter. Wij maken ons ongelofelijk veel zorgen over de herdenking op 4 mei. De burgemeester van Amsterdam zegt dat ze aan demonstraties grenzen kan stellen, maar mensen niet kan dwingen hun mond te houden. Hoe kan de veiligheid van de bezoekers van de herdenkingen in het hele land worden gegarandeerd? Hoe kan ervoor worden gezorgd dat de herdenkingen rustig en respectvol verlopen? Als we dit in Amsterdam overlaten aan de driehoek, is er straks mogelijk weer op 50 meter afstand antisemitisch geschreeuw en geblèr te horen. Wanneer komt het kabinet gezamenlijk in actie tegen Jodenhaat? Onlangs nam de Kamer een motie aan die het mogelijk maakt op te treden tegen de omstreden leus "From the river to the sea". Wanneer wordt deze motie ten uitvoer gebracht? Kan de staatssecretaris gezien de urgentie deze kwesties komende donderdag bespreken in de

ministerraad?

Tot zover.

De voorzitter:

Dank u wel. Het woord is aan de staatssecretaris.

Staatssecretaris Gräper-van Koolwijk:

Voorzitter, dank u wel. Laat ik beginnen met de eerste vraag van mevrouw Van Zanten, namelijk of het kabinet net als zij van mening is dat Joodse artiesten ongestoord en veilig moeten kunnen optreden. Ik denk dat we dat in algemene zin zouden moeten laten gelden voor alle artiesten die optreden, al het publiek en op allerlei plekken. Die vraag kan ik volmondig en volhartig met ja beantwoorden. Uiteindelijk is dat wat cultuur zou moeten zijn, namelijk een open plek waar je met elkaar de discussie kunt voeren op een veilige en verantwoorde wijze. Daarin vinden we elkaar.

Haar volgende vraag was of wij in gesprek zijn met de sector, gezien de huidige ontwikkelingen. Dat zijn we op dit moment. We hebben zowel gesprekken met de Museumvereniging als met de koepelorganisatie VSCD, om met hen te kijken hoe je ervoor zorgt dat er een veilige omgeving is waarin je die cultuuruiting en cultuurbeoefening kunt invullen. Of dat leidt tot een protestmars, is een vraag die ik zelf niet heb gesteld. Ik heb ook nog niet uit de sector gehoord dat ze daarmee bezig zijn. Dat lijkt me ook aan de sector zelf. Het lijkt me een beetje vreemd als ik daar als staatssecretaris invulling aan zou kunnen geven. Daar zijn mij nog geen geluiden over bekend.

De laatste vraag die mevrouw Van Zanten stelde, was hoe wij in de volle breedte gaan zorgen voor een veilige omgeving bij bijvoorbeeld de viering van 4 mei. Die vraag ligt eigenlijk niet bij mij, maar bij zowel mijn collega's van VWS, die verantwoordelijk zijn voor het herdenken, als de collega's van JenV, waar het gaat over de openbare orde. Het lijkt mij wat vreemd om als staatssecretaris van OCW deze vraag te beantwoorden, maar ik wil u wel toezeggen dat ik dit aanstaande donderdag in de ministerraad zal bespreken.

Tot zover, voorzitter.

Mevrouw Van Zanten (BBB):

Mijn vraag aan de staatssecretaris was ook of zij dit gezien de urgentie in de ministerraad kan bespreken. Ik ben blij te horen dat zij daartoe bereid is. Ik wilde aan de staatssecretaris nog het volgende vragen. We zien op dit moment zo ongelofelijk veel oplaaiend antisemitisme in onze samenleving; nu dus ook in die cultuursector. Wat kan er vanuit het ministerie worden gedaan?

Staatssecretaris Gräper-van Koolwijk:

Mevrouw Van Zanten stelt terecht dat we in toenemende mate allerlei emoties in de samenleving zien. Het is een feit dat de cultuursector nou eenmaal een open sector is en juist ook een plek waar we de maatschappelijke discussie vaak mede met elkaar voeren. Dan is het ook niet vreemd dat we dingen die we in de maatschappij zien, ook terugzien in de culturele sector. De culturele sector is een plek die we ook graag open en toegankelijk willen houden. Op die manier zorgen we er voor dat datgene wat daar gebeurt zo breed mogelijk verder gebracht wordt en dat dat de dialoog mede kan voeden. Dat maakt ook dat het niet mogelijk is om dit soort incidenten te voorkomen.

De koepelorganisatie VSCD heeft om die reden dan ook, bijvoorbeeld met de theaters, een beleidslijn afgesproken over hoe we hiermee omgaan. Ik constateer dat die beleidslijn afgelopen zondag gelukkig ook gewerkt heeft. De beleidslijn is dat er op zo'n moment ingegrepen wordt, dat er geprobeerd wordt te voorkomen dat het optreden niet meer door

kan gaan. Er wordt dus zo snel mogelijk ingegrepen, zodat het optreden door kan gaan. Daarna is er ook aangifte gedaan en dan is het aan het Openbaar Ministerie om daar een vervolg aan te geven. Ik denk dat dat ook goed is, want op die manier zorgen we ervoor dat het uitdragen van cultuur en de cultuurbeoefening voort kunnen blijven gaan. Tegelijkertijd denk ik wel — u zei dat ook in uw eigen inleiding — dat we dit soort antisemitisme, want dat is het in dit geval nadrukkelijk, te allen tijde moeten veroordelen. Dit zou geen plek mogen hebben in onze theaters.

Mevrouw **Van Zanten** (BBB):

Ik vraag me af of de staatssecretaris kan zeggen of de sector iets gaat doen aan de beveiliging. Zijn er gesprekken over het opschroeven van de beveiliging bij optredens van joodse artiesten?

Staatssecretaris **Gräper-van Koolwijk**:

Uiteindelijk is het aan elk theater en elke instelling zelf om te kijken wat nodig is om daar op een goede wijze invulling aan te geven. Ik kan me voorstellen dat er op dit moment op verschillende plekken inderdaad aanvullende beveiliging is. Ik ben zelf ook weleens bij een bijeenkomst geweest waar om die reden aanvullende beveiliging was. Ik denk dat dat goed is. Tegelijkertijd is het natuurlijk ongelofelijk zonde dat dat nodig is. Je zou eigenlijk willen dat we in Nederland in een samenleving wonen waarin culturele uitingen gewoon plaats kunnen vinden zonder dat soort verstoringen. De keuze die het theater in Stadskanaal nu heeft gemaakt om de kaartverkoop stil te leggen, is eigenlijk buitengewoon triest, omdat iemand daarmee de mogelijkheid ontnomen wordt om succesvol culturele activiteiten uit te dragen, enkel en alleen omdat die persoon joods is. Dat zou in Nederland geen plek mogen hebben.

Mevrouw **Van Zanten** (BBB):

Als laatste wil ik de staatssecretaris toch nog eenmaal vragen of zij het kabinet ertoe wil oproepen om hier gezamenlijk een statement in te maken en hier hard tegen op te staan. De 30.000 à 40.000 joden die we in Nederland hebben, voelen zich hier echt niet meer veilig. Ze worden nu op elke plek bedreigd, zelfs in het theater. Dat kan gewoon niet. Ik hoop dat de staatssecretaris hier samen met het kabinet echt een vuist tegen wil maken en dat ze het niet alleen bij woorden laat, maar die ook gaat omzetten in daden.

Dank u wel.

Staatssecretaris **Gräper-van Koolwijk**:

Ik heb al aangegeven dat ik de zorgen zal overbrengen aan het kabinet en dat ik ze zal bespreken aanstaande donderdag.

Mevrouw **Bikker** (ChristenUnie):

Het is een schande, een grote schande, wat hier gebeurd is: dat iemand die in het theater staat en het goede en schone van de kunst naar voren brengt, op haar joods zijn wordt aangesproken. De historicus professor Bart Wallet zei niet voor niks: hier is een wissel omgegaan. Dat heeft ons allemaal zeer waakzaam te maken. Dat maakt dat ik met enorme emotie spreek, want ik vind het echt onbestaanbaar dat de kaartverkoop in Stadskanaal nu stilligt en dat we ons hart vasthouden voor wat er kan gebeuren als een joodse Nederlander ergens optreedt. Daarom vraag ik aan het kabinet: alsjeblieft, spreek je snoeihard uit tegen dit antisemitisme; alsjeblieft, spreek je snoeihard uit tegen iedereen die zichzelf tot demonstrant verklaart. Dat ben je namelijk niet. Dit zijn antisemitische leuzen. Dit zijn geen demonstranten. Dit kan geen plaats hebben in onze culturele sector.

Staatssecretaris **Gräper-van Koolwijk**:

Ik heb net al aangegeven dat de actie die hier plaatsgevonden heeft, het aanspreken van Lenny Kuhr op haar joods zijn, volgens mij gewoon een vorm van antisemitisme is. Daarmee bestaat het gevaar dat je mogelijkheid om op te treden wordt belemmerd, enkel en alleen

omdat je joods bent. We zien nu in Stadskanaal dat daar sprake van is. Dat is, denk ik, een buitengewoon trieste zaak. Geen enkele vorm van discriminatie of racisme heeft een plek in het theater, per definitie niet. Tegelijkertijd is de culturele sector, net als de maatschappij, een plek waar je met elkaar in debat kan gaan en misschien ook wel moet gaan om allerlei standpunten met elkaar te delen. De vraag is wel of deze vorm van onrust en optreden deze dialoog verder brengt. Ik denk dat we kunnen zien dat dat niet zo is. Ik denk ook dat je om die reden dit soort vormen van actie niet zou moeten willen, maar het feit dat zij enkel en alleen is aangesproken op haar joods zijn, waarmee haar kansen belemmerd zijn op het als kunstenaar succesvol uiting geven aan haar cultuuruitingen, is een vorm van antisemitisme en is om die reden verwerpelijk.

De **voorzitter**:

U heeft 30 seconden, mevrouw Bikker.

Mevrouw **Bikker** (ChristenUnie):

Ik mis de complete culturele sector op dit moment. Ik vind het angstaanjagend stil. Waarom staan zij niet allemaal op om te zeggen: Joodse Nederlanders mogen hier optreden en wij zullen staan voor hun veiligheid? Ik hoor alleen het Joods Cultureel Kwartier. Ik vind echt dat de staatssecretaris deze sector kan opporren tot moed, tot het zoeken van het ware, het goede en het schone. Alsjeblieft, zeg ik ook tegen de culturele sector, kom op, sta nu voor je artiesten. Dit is je kans.

Staatssecretaris **Gräper-van Koolwijk**:

Ik denk dat het uiteindelijk aan de culture sector zelf is om te bepalen om dat te doen. Ik denk dat het ook een veel krachtiger signaal is als ze dat uit zichzelf doen dan als ik daartoe zou oproepen. Ik heb al aangegeven dat dit voor mij een vorm van antisemitisme is die we in Nederland niet zouden moeten willen hebben. Dat geldt trouwens voor elke vorm van racisme en elke vorm waarin individuen worden aangesproken op iets collectiefs wat achter hen staat. Dat heeft geen plek, niet in onze samenleving en niet in onze culturele sector. Ik zal er altijd voor blijven waken dat we voor onze kunstenaars blijven staan, zodat zij hun kunstbeoefening kunnen uiten.

Mevrouw **Van der Plas** (BBB):

Ik ben gewoon verbijsterd door de slappe hap die hier uitgedragen wordt. We weten allemaal wat er is gebeurd tijdens de Holocaust. We weten allemaal hoe dat is ontstaan: door het uitsluiten en uitschelden van joden. Dat was nog het minste wat er gebeurde. Ik hoor de staatssecretaris hier zeggen: "een trieste zaak", "deze vorm van onrust brengt de dialoog niet verder", "dit zouden we niet moeten willen" en "de cultuursector moet het zelf doen". Er wordt gesproken over "demonstranten", over "abjecte woorden". Het zou niet mogelijk zijn om incidenten te voorkomen. Weten we wat er gebeurd is in de jaren dertig en veertig en wat daaraan ten grondslag lag? Waarom spreekt het kabinet zich niet kei-en keihard uit tegen deze Jodenhaat? Waarom gebeurt dat niet? Waarom deze slappe woorden in deze zaal?

Staatssecretaris **Gräper-van Koolwijk**:

Ik spreek hier in mijn rol als staatssecretaris van OCW. In het debat dat ik net had met mevrouw Van Zanten heb ik ook aangegeven dat ik de zorgen en opmerkingen van de Kamer meeneem naar het kabinet aanstaande donderdag. Dat is volgens mij de plek waar eerst de discussie moet plaatsvinden voordat ik namens het kabinet kan spreken. Het zou buitengewoon raar zijn als ik dat hier nu namens iedereen zou doen. Ik heb u aangegeven hoe ik kijk naar antisemitisme in de culturele sector. Er is geen plaats in de culturele sector voor antisemitisme, net zomin als er plaats is voor welke andere vorm van uitsluiting dan ook. Daar zal ik mij hard voor blijven maken.

Mevrouw **Van der Plas** (BBB):

En dan erachteraan weer zeggen "elke vorm van uitsluiting". Dit is gewoon Jodenhaat. Dit is

gewoon pure, pure Jodenhaat. En het gaat steeds verder. Natuurlijk kan de staatssecretaris zich uitspreken over deze vorm van onrust, zoals de staatssecretaris het noemt. Natuurlijk kan dat. Er zijn gewoon tienduizenden Joodse mensen in Nederland die bang zijn om hun kinderen naar school te doen, om op straat te komen. Daar moet kei- en keihard tegen worden opgetreden en daar moet men zich keihard tegen uitspreken. Weg met die slappe hap!

Staatssecretaris Gräper-van Koolwijk:

Nogmaals, u noemt nu een aantal voorbeelden die buiten mijn portefeuille liggen. Het zou raar zijn als ik daar nu allerlei vergaande uitspraken over zou doen. Nogmaals, ik neem het mee richting de bespreking in de ministerraad. Waarom geef ik aan dat er naast antisemitisme andere vormen van uitsluiting zijn? Als er één les is die ik in ieder geval heb geleerd van de geschiedenis van de Holocaust, is het dat we individuen nooit moeten aanspreken op het collectief dat erachter staat en dat we iedereen moeten blijven benaderen als mens. Dat geldt voor elke vorm van religie en elke vorm van overtuiging. Dat geldt dus nadrukkelijk voor joden, maar het geldt ook voor andere vormen van uitsluiting en discriminatie.

De heer Eerdmans (JA21):

Het gaat nu een beetje van kwaad naar erger, heel eerlijk gezegd. Dit is natuurlijk een collectieve uiting van een aantal mensen waar de totale joodse gemeenschap enorm veel last van heeft. Als er iets is waar de joodse gemeenschap in deze tijd behoefte aan heeft, dan is het een duidelijk collectief antwoord van een regering die dit afwijst, hiertegen optreedt en namens het hele kabinet via een statement zegt: wij willen dit gewoon niet meer hebben in Nederland. Ik wou zeggen: is er al een bos bloemen naar Lenny Kuhr gegaan? Ik vind haar manier van reageren en de manier waarop zij doorgaat en zich niet laat kennen namelijk ongelofelijk moedig. Ik denk dat de staatssecretaris daar best een voorbeeld aan zou kunnen nemen. Volgens mij zei Lenny Kuhr vandaag in een artikel in De Telegraaf: het gaat niet meer alleen om artiesten van joodse komaf, maar het gaat om het algemene beeld. Kunnen we nog wel zeggen wat we willen in de theaters? Is de staatssecretaris het met JA21 eens dat het een punt wordt van vrijheid van meningsuiting, breed? En dan met name hierop geënt, maar ... Ziet u dat als een zorgelijke trend? Mensen durven niet meer op te treden en te zeggen wat ze willen.

Staatssecretaris Gräper-van Koolwijk:

Ik kan dat volmondig met ja beantwoorden. Het is inderdaad zo dat de discussie in de maatschappij, waarbij het soms lijkt dat alles zwart-wit geworden is, maakt dat mensen angstig geworden zijn om zich te uiten. Dat zou ongelofelijk doodzonde zijn, want daarmee haal je volgens mij een belangrijke bodem onder de functie van de cultuur vandaan. Cultuur zou bij uitstek de plek moeten zijn waar discussie en debat aangejaagd moeten kunnen worden. Dat betekent ook dat daar af en toe dingen gezegd moeten worden die een beetje schuren, maar dat mag er nooit toe leiden dat mensen als gevolg daarvan niet meer in staat zijn om hun culturele uitingen uit te dragen en verder te brengen. Dat zou juist bij uitstek iets moeten zijn waarom wij de culturele sector zouden moeten beschermen, zodat men die positie kan pakken. Daar ben ik het dus volledig met u eens.

De heer Eerdmans (JA21):

Dat is prima. Dit is een antwoord op een vraag die alle fracties, denk ik, hebben. Maar zet u dat vandaag nou ook om in een statement, waar eerder om werd gevraagd? Daar hoeft je toch echt niet het kabinet voor bij elkaar te roepen, jongens? Dat kunt u toch vandaag doen? U bent toch in charge? U bent hier toch namens het kabinet de woordvoerder van? Zet wat u net zei dus samen met de theatersector om in een duidelijk statement: dat u paal en perk stelt, dat u staat voor de vrijheid van meningsuiting in onze theaters en dat er nooit meer een kaartstop mag plaatsvinden of artiesten onderbroken of van het podium weggehaald mogen

worden omdat ze onder druk staan. Dat mogen we toch gewoon niet accepteren? Zou u dat willen doen vandaag?

Staatssecretaris **Gräper-van Koolwijk**:

Ik geef u aan dat ik vind, vanuit mijn rol en mijn verantwoordelijkheid als staatssecretaris van OCW, dat de discussies die wij in de maatschappij voeren ook een plek moeten kunnen krijgen in het theater en dat daar antisemitisme of andere vormen van racisme en uitsluiting geen plek hebben, in welke vorm dan ook. Op die manier ondermijnen we namelijk het debat en de functie van cultuur en dat zouden we niet moeten willen.

U vraagt mij daarnaast om allerlei statements te maken over de effecten die dat heeft voor de openbare orde of op scholen. Mijn collega's hebben daar, volgens mij in deze zaal, meerdere malen statements over uitgebracht. Mevrouw Van Zanten heeft mij net de vraag gesteld of ik dit signaal nadrukkelijk wil meenemen en of ik daar aanstaande donderdag namens het kabinet een uitspraak over wil doen. Ik heb u net toegezegd dat ik die signalen mee zal nemen en dat ik daar aanstaande donderdag in het kabinet over zal spreken.

De heer **Ergin** (DENK):

Afgezien van het feit dat er op dit moment aangifte is gedaan vanwege smaad en laster en dat het me goed lijkt om de resultaten daarvan af te wachten, en los van het feit of hetgeen er in Waalwijk is gebeurd onsmakelijk is of niet, hoor ik de minister vandaag spreken over antisemitisme. Ik las eergisteren op X dat de minister van Justitie en Veiligheid het ook over antisemitisme had. Ik zou graag aan de staatssecretaris willen vragen op basis waarvan de regering tot de conclusie is gekomen dat hier sprake is van antisemitisme.

Staatssecretaris **Gräper-van Koolwijk**:

De belangrijkste reden voor ons om in dit geval te spreken over antisemitisme is omdat het kunstenaarschap van Lenny Kuhr belemmerd wordt door het feit dat ze joods is. Het feit dat ze joods is, is namelijk voor sommige theaters een reden om de kaartverkoop stil te leggen. Het feit dat ze joods is, zou voor sommige theaters in principe een reden kunnen zijn om haar niet meer te boeken. Daarmee is haar joods zijn een belemmering geworden voor het kunnen zijn van een kunstenaar. Dat is als gevolg van deze acties het resultaat. Dat is een vorm van antisemitisme.

De heer **Ergin** (DENK):

Nogmaals, los van het feit of hetgeen in Waalwijk heeft plaatsgevonden onsmakelijk is of niet, hoor ik aan de beantwoording van de staatssecretaris niet heel duidelijk op basis van welke uitspraken er dan sprake geweest zou zijn van antisemitisme. Ik hoor de staatssecretaris ook zeggen: ik ga hierover donderdag met het kabinet het gesprek aan. Ik hoop dat zij daarin meeneemt dat er in dit land demonstranten, activisten die opkomen voor de rechten van de Palestijnen, te pas en te onpas worden weggezet als antisemieten. Ik zou de regering en de staatssecretaris willen oproepen om daarmee op te houden.

Staatssecretaris **Gräper-van Koolwijk**:

Volgens mij heb ik niet de uitspraak gedaan dat alle kritiek op Israël per definitie antisemitisme is, want dat is niet zo. Je kunt volgens mij een bestrijder van antisemitisme zijn en tegelijkertijd kritiek hebben op een staat. Dat hoeft niet zoveel met elkaar te maken te hebben, dat kan prima los van elkaar bestaan. Ik constateer dat in dit geval een artiest die niet met politieke uitingen bezig was maar met het zingen van liedjes, is aangesproken en geïntimideerd op haar joods zijn. Dat heeft ertoe geleid dat haar positie als joodse artiest het moeilijker maakt om haar rol als artiest te kunnen vervullen. Daarmee is dit incident een vorm van antisemitisme.

Mevrouw **Van Vroonhoven** (NSC):

Ik ben blij dat de staatssecretaris erkent dat het antisemitisme is. Dat is één ding gewonnen,

maar een stap verder komen we hier niet, zo lijkt het. Ik ben het helemaal eens met mevrouw Bikker dat er een krachtige vuist vanuit de culturele sector moet komen. Ik hoop ook echt dat de staatssecretaris dit oppakt, maar ik hoor van haarzelf niet heel veel actie. U zegt: het is een debatgeving; we moeten die vrijheid met elkaar koesteren. Maar u bent er ook om de culturele sector te beschermen. Afgezien van de beveiliging zou ik u willen vragen wat u concreet wil gaan doen om de sector te beschermen. Daar hoor ik u bitter, bitter, bitter weinig over.

Staatssecretaris Gräper-van Koolwijk:

De vraag is even wat u precies verwacht dat ik dan zou kunnen gaan doen. Op het moment dat ik om dit soort redenen theaters verder zou afschermen, ontnem ik daarmee voor een deel de toegang tot cultuur. Cultuur is bij uitstek een plek die een open onderdeel van onze samenleving is waar mensen elkaar moeten kunnen ontmoeten en waar mensen met elkaar van gedachten kunnen wisselen. Dat dat in dit geval niet gebeurt is, delen we met z'n allen, maar het dichtgooien of beschermen van het theater is niet het antwoord.

Het antwoord is volgens mij dat we met elkaar moeten aangeven dat hier grenzen overschreden zijn. De sector heeft beleidslijnen gehanteerd over hoe om te gaan met dit soort incidenten. Een van de dingen daarin is dat je probeert om het incident zo snel mogelijk uit het theater te halen, zodat de voorstelling, het concert of wat er dan ook is kan doorgaan. Ik denk dat dit belangrijk is, omdat je er daarmee voor zorgt dat het niet leidt tot het intrekken of het stopzetten van culturele uitingen. Daarna wordt er aangifte gedaan en is het aan het Openbaar Ministerie om daar vervolg aan te geven. Mijn rol is hier volgens mij om aan te geven dat dit voor ons niet acceptabel is, dat wij het open cultuurbeleid graag overeind willen houden en dat daarin geen plek is voor antisemitisme, net zoals daar geen plek voor is in de gehele samenleving.

Mevrouw Van Vroonhoven (NSC):

De staatssecretaris blijft hangen in de constatering dat ze het niet acceptabel vindt, maar dat stapje extra hoor ik niet. Nogmaals, bent u bereid om de culturele sector te beschermen of kunt u dat niet? Daar zit de volgende vraag natuurlijk aan vast: hoe kunnen we u helpen om wel dat extra stapje te zetten?

Staatssecretaris Gräper-van Koolwijk:

Mensen beschermen tegen antisemitisme zit volgens mij gewoon in ons strafrecht. Dat is ook de reden waarom het belangrijk is dat er na dit soort incidenten ook aangifte gedaan kan worden, zodat het Openbaar Ministerie daarna zijn taak kan vervullen en de maatregelen kan nemen die nodig zijn. Dat geldt voor Joden in het algemeen, maar ook voor Joodse artiesten in het theater. Op die manier beschermen wij mensen tegen uitsluiting en antisemitisme. Dat geldt net zo hard in het theater als in de samenleving als geheel.

Mevrouw Teunissen (PvdD):

Een individuele kunstenaar is aangevallen vanwege haar Joodse identiteit. Dat mag en kan absoluut niet, want individuele Joodse mensen mogen nooit verantwoordelijk worden gehouden voor de misdaden van de Israëlische regering. Deze actie wijzen we ook ten sterkste af. De actie leidt ook af van de inzet van al die joods-islamitische organisaties en dialooggroepen voor een vreedzame dialoog. Mijn vraag is juist nu: hoe gaat het kabinet deze organisaties versterken en meer in hun kracht zetten? Want dat is nu heel hard nodig.

Staatssecretaris Gräper-van Koolwijk:

Ik kan het alleen maar met u eens zijn dat het afleidt van het voeren van de goede dialoog. In de cultuursector hebben we om die reden binnen de BIS, de basisinfrastructuur, instrumenten om de dialoog goed te kunnen voeren. Daar vindt die dialoog voor groot deel plaats en daar zullen we natuurlijk ook de komende tijd met elkaar proberen die dialoog op een zo goed mogelijke wijze invulling te geven.

De heer **Flach** (SGP):

De verschrikkelijke gruwelen die hebben plaatsgevonden in de jaren dertig en veertig tegen Joodse Nederlanders, zijn niet in één dag ontstaan. Daar is een heel lang proces, van jaren, aan voorafgegaan van intimidatie en uitsluiting. We hebben terecht gezegd: dit willen we nooit meer. Dat vraagt ook om op de juiste momenten in de geschiedenis op te staan, dat vraagt om leiderschap. En dit is zo'n moment. Mijn vraag aan de staatssecretaris is of zij hier vanmiddag in deze zaal wil uitspreken dat zij er alles aan zal doen, dat het kabinet er alles aan zal doen, om te zorgen dat Joodse Nederlanders dezelfde ruimte, toegang tot de publieke ruimte en alles wat daarmee samenhangt, blijven behouden als alle Nederlanders.

Staatssecretaris **Gräper-van Koolwijk**:

Het antwoord daarop is ja. Dat heb ik volgens mij net al aangegeven. Zoals overal in Nederland geldt, geldt ook in de culturele sector dat er geen plaats zou mogen zijn voor antisemitisme en dat daar ook tegen opgetreden moet worden. Daarom is antisemitisme ook strafbaar in de wet. Daarom is het zo belangrijk dat er in dit geval aangifte gedaan is, zodat het Openbaar Ministerie zijn werk kan doen. Want u heeft volledig gelijk. Ik denk dat de koning dat terecht bij de opening van het Holocaustmuseum zei. De weg naar Sobibor is natuurlijk begonnen bij het eerste bordje in het Vondelpark. Ik denk dat het goed is dat we bij dat eerste bordje ons protest laten horen.

De heer **Flach** (SGP):

Ik ben blij met deze ondubbelzinnige toezegging, want eerder kwam de staatssecretaris nog niet verder dan: ik ben in gesprek met sector en ik ga het in de ministerraad bespreken. Ik wil daar dan de vraag aan koppelen om vanuit de ministerraad met een krachtig signaal te komen, aanstaande vrijdag, om dit voor eens en voor altijd duidelijk te maken aan de hele Nederlandse samenleving.

Staatssecretaris **Gräper-van Koolwijk**:

Volgens mij heb ik nu inmiddels vier keer toegezegd dat ik het aanstaande donderdag in de ministerraad zal bespreken.

Mevrouw **Van der Velde** (PVV):

Wat mij betreft heeft de staatssecretaris wel een kilo boter op haar hoofd. Het gaat normaal altijd over opkomen voor minderheden et cetera, et cetera, maar dan alleen bij selectieve groepjes. Nu staat onze Joods-Nederlandse samenleving onder druk, onder andere dus in de cultuursector, maar die cultuursector loopt gewoon vooruit op de rest van Nederland. Ik hoor de staatssecretaris zeggen "in debat gaan". Ik hoor de staatssecretaris zeggen "emoties in de samenleving" en dat alle artiesten natuurlijk veilig moeten kunnen doen wat ze doen. Leidt dat niet af van de discussie, mevrouw de staatssecretaris, vraag ik mij af. Want als u dat zo zegt, kijkt u er dan ook naar of het niet ook een groter maatschappelijk probleem is dan alleen maar in deze culturele sector, want dat is natuurlijk wel de spiegel van de Nederlandse cultuur?

Staatssecretaris **Gräper-van Koolwijk**:

U heeft hartstikke gelijk als u zegt dat de culturele sector de spiegel van de samenleving is en dat we de trends die we in de samenleving zien ook terugvinden in de cultuur. Ik denk dat cultuur bij uitstek een plek kan zijn, doordat je in aanraking, in contact komt andere ideeën en andere gedachten, om dat begrip over en weer te kunnen vergroten. Dat is ook een belangrijke manier om inderdaad bijvoorbeeld racisme en antisemitisme te bestrijden, omdat je daarmee inzicht krijgt in hoe de ander leeft en wat de waarden voor de ander zijn. Dat is denk ik ook een van de belangrijke dragers van het diversiteits- en inclusiebeleid dat er in de cultuursector zit. Tegelijkertijd heeft uw Kamer ook een motie aangenomen waarin u juist heeft aangegeven dat u dat diversiteits- en inclusiebeleid in ieder geval een minder hoge prioriteit zou willen geven. Ik denk dat dit bij uitstek een voorbeeld is van waarom het zo

belangrijk is om minderheden nadrukkelijk aandacht en een plek te geven in de culturele sector, om die diversiteit daadwerkelijk verder te kunnen brengen.

De heer **Boswijk** (CDA):

Ik was niet van plan om hier een vraag te stellen — ik kwam eigenlijk voor het onderwerp hierna — maar mijn oren beginnen toch een beetje te klapperen als ik dit gesprek zo hoor. Er zijn onderwerpen waarbij geen enkele ruimte voor debat is, zoals antisemitisme. Het moet gewoon overduidelijk zijn dat daar nooit ruimte voor moet zijn. Ik hoor de staatssecretaris meerdere keren spreken over incidenten. Was het maar een incident. We zien namelijk gewoon een trend. We zien het continu opkomen, het antisemitisme. Ik hoor de staatssecretaris ook zeggen: we moeten het nog in de ministerraad bespreken. Ook het CDA zit in de coalitie. Ik kan u vertellen dat hier vanuit het CDA geen overleg over hoeft plaats te vinden. Dit mag meteen veroordeeld worden. Net zo erg als het antisemitisme zelf is de oorverdovende stilte vanuit de culturele sector. Daarom nogmaals deze oproep aan u, staatssecretaris. U hoeft hier niet over te overleggen. Maak het harde statement richting de culturele sector: sta naast je Joodse medemens, want dit kunnen we niet accepteren, en wacht hier geen moment mee.

Staatssecretaris **Gräper-van Koolwijk**:

Volgens mij heb ik het inmiddels een aantal malen aangegeven, maar laat ik het dan nog maar een keertje nadrukkelijk zeggen: wat mij betreft is er geen enkele ruimte voor antisemitisme in de culturele sector. Dat geldt niet alleen voor de culturele sector. Dat zou moeten gelden voor de hele samenleving. De vraag die hier net gesteld werd door mevrouw Van Zanten is of ik dit mee zou willen nemen naar de ministerraad aanstaande donderdag om met elkaar te kijken hoe we in de volle breedte van de samenleving een statement kunnen maken. Daar zitten ook aspecten bij die gaan over openbare orde, onderwijs en de omgang in de gezondheidszorg. Dit speelt in alle lagen van de samenleving. Ik heb inmiddels toegezegd dat ik dat aanstaande donderdag meeneem naar de ministerraad. Als u zegt dat het CDA-smaldeel daar volmondig in zal zijn, dan denk ik dat er een krachtig signaal zal komen aanstaande donderdag.

Maar het lijkt mij wat raar om hier op basis van een mondelinge vraag over de culturele sector over de volle breedte uitspraken te doen. Waarom we hier vandaag met elkaar het debat voeren, is dat de openheid van de culturele sector maakt dat het antisemitisme dat in de samenleving als geheel plaatsvindt, ook zichtbaarder is in de culturele sector. Daarmee is wat daar plaatsvindt transparant en zichtbaar voor iedereen. Dat is een signaal. Dat is volgens mij de spiegel waar een aantal van uw collega's op gewezen heeft, die ook de rol is van de culturele sector. Daarom is het zo ongelofelijk belangrijk dat we in deze samenleving een culturele sector hebben die ons die spiegel af en toe voorhoudt.

Mevrouw **Westerveld** (GroenLinks-PvdA):

Als mensen belaagd of geïntimideerd worden omdat ze Joods zijn, dan is dat een vorm van antisemitisme. Dat is wat anders dan kritiek hebben op het beleid van een regering. Maar dit brengt ook culturele instellingen in een dilemma, want podia moeten garant staan voor de veiligheid van hun artiesten en hun bezoekers. Ze moeten soms misschien beveiligers inhuren of andere maatregelen nemen. Wat kan de staatssecretaris doen om deze podia te helpen? Dan heb ik het ook over de kleinere podia. Want stoppen met kaartverkoop, bijvoorbeeld, kan natuurlijk nooit de bedoeling zijn.

Staatssecretaris **Gräper-van Koolwijk**:

Mevrouw Westerveld heeft er natuurlijk volledig gelijk in dat dat nu gaande is en dat we dat pad niet op zouden moeten willen gaan, maar dat we dat eigenlijk zouden moeten willen voorkomen. Dat kun je niet voorkomen in een open sector als de culturele sector. Dat is een van de dingen die we op dit moment met de sector bespreken. We zijn op dit moment ook met de sector in gesprek om te kijken welke gevolgen dit heeft en wat eraan gedaan kan

worden om te zorgen dat artiesten op een podium veilig zijn, maar ook het publiek op een veilige manier van cultuur kan genieten.

De heer **Ellian** (VVD):

Er is geen ruimte voor dialoog met antisemieten, maar de essentie is dat je niet zwicht voor de intimidatie van antisemitisme. Deze staatssecretaris zou vandaag tegen de culturele sector moeten zeggen: alle voorstellingen van kunstenaars met een Joodse achtergrond gaan zonder enige concessie door. Die oproep zou deze staatssecretaris moeten doen aan de culturele sector. Het begint met stelling nemen, maar ook met het goede voorbeeld geven. Dus laat ik dat dan doen. Ik ga zo snel mogelijk naar een voorstelling van een kunstenaar die Joods is. Het zou mooi zijn als het hele kabinet dat ook doet om te laten zien aan de Joodse gemeenschap dat we achter hen staan en dat intimidatie en haat richting de Joodse gemeenschap nooit zullen lonen. Ik hoop dat ik alle kabinetsleden binnenkort in theaters mag zien, op de voorste rij, bij voorstellingen van Joodse kunstenaars.

Staatssecretaris **Gräper-van Koolwijk**:

Als u mij laat weten naar welke voorstelling u gaat, dan rij ik met u mee.

De heer **Paternotte** (D66):

Het is niet heel moeilijk: het beleid van de Israëlische regering heeft niets te maken met Joodse Nederlanders hier. Dat ze bij het Holocaustmuseum of nu bij een optreden van Lenny Kuhr geconfronteerd moeten worden met intimidatie, met haat, puur omdat ze Joods zijn, is antisemitisme. Dat is onacceptabel omdat er 100.000 Joodse Nederlanders vermoord zijn en al hun familieleden nog dagelijks geconfronteerd worden met die erfenis. Daarom zijn er nu bij Joodse Nederlanders heel veel concrete zorgen over de veiligheid. Mensen durven geen Hebreeuws meer te praten in de tram om te bellen met een familielid uit Israël. Die zorgen gaan over 4 mei, die gaan nog steeds over scholen, over alle plekken waar Joodse Nederlanders bij elkaar komen. Ik snap dat de staatssecretaris zegt dat zij daar haar collega's bij nodig heeft, maar die zorgen over de veiligheid moeten wel weg zijn. Als je niet meer naar een optreden kunt of als je bang bent om überhaupt bij elkaar te komen, dan zijn we al heel ver heen. Ik wil haar vragen om dit in het kabinet te bespreken, ook met de collega die gaat over de veiligheid, opdat het kabinet daar donderdag een duidelijke belofte over kan doen.

Staatssecretaris **Gräper-van Koolwijk**:

Volgens mij heb ik die toezegging al gedaan.

De heer **Dassen** (Volt):

De haat, de intimidatie: het is onversneden antisemitisme. Ik ben blij dat de staatssecretaris zich hiertegen uitspreekt. Ik ben ook blij dat de collega's zich hier allemaal tegen uitspreken, want hiervoor mag absoluut geen ruimte zijn in deze samenleving. Wij zullen dit continu moeten blijven benadrukken met elkaar, want het leed dat dit oproept bij de hele Joodse gemeenschap is gigantisch. Ik ben blij dat de staatssecretaris zich hiervoor hard wil maken, maar ik heb nog wel een andere vraag, voortbordurend op wat mevrouw Westerveld net zei. Veel podia hebben daadwerkelijk problemen. Ze moeten beveiliging organiseren, ze moeten geld hebben om bepaalde voorstellingen door te laten gaan. Ze kunnen niet stoppen met de kaartverkoop. Het zou ook echt schandalig zijn als dat zou moeten. Wat gaat de staatssecretaris concreet doen om deze podia te helpen? Dus niet alleen maar in gesprek gaan. Ziet zij mogelijkheden om daadwerkelijk actie te ondernemen?

Staatssecretaris **Gräper-van Koolwijk**:

Wij zijn nu met de sector in gesprek, omdat ik graag wil kijken welke acties er vanuit de sector nodig zijn om deze veiligheid te kunnen bieden. Het lijkt mij vreemd als ik voor de sector ga bepalen wat zij nodig hebben, dus het gesprek is toch echt het startpunt. Maar dat we een situatie moeten creëren waarin iedereen op een veilige manier zijn optreden moet

kunnen vervolgen, lijkt mij vanzelfsprekend. Het lijkt mij echter logisch dat ik eerst met de sector in gesprek ga om te kijken wat zij precies nodig hebben.

De voorzitter:

Dank aan de staatssecretaris voor haar aanwezigheid.

Vragen Van Baarle

Vragen van het lid Van Baarle aan de minister van Buitenlandse Zaken over het bericht "VN-Veiligheidsraad neemt resolutie aan over onmiddellijk staakt-het-vuren in Gaza".

De voorzitter:

Dan geef ik graag het woord aan de heer Van Baarle van de fractie van DENK. Hij heeft een vraag aan de minister van Buitenlandse Zaken, die ik bij dezen van harte welkom heet. Het woord is aan de heer Van Baarle.

De heer Van Baarle (DENK):

Meer dan 30.000 doden. Bijna 100.000 gewonden. 70% van de gebouwen is vernietigd. 1,1 miljoen mensen lijden aan catastrofale honger. Dat was nodig voordat de VN-Veiligheidsraad eindelijk bereid was om een resolutie aan te nemen over een staakt-het-vuren in Gaza. Schandálf! Deelt de minister dat dit schandálf is? Dat de internationale gemeenschap heeft gefaald en dat weerloze mensen daardoor zo lang hebben moeten lijden? Dat er veel te lang is toegekeken en gekissebist, terwijl er voor onze ogen een genocide plaatsvindt?

Voorzitter. Die resolutie moet nú uitgevoerd worden, dat staakt-het-vuren moet er nú komen, alle blokkades op humanitaire hulp moeten nú opgeheven worden, maar de Verenigde Staten en Israël steken een misdadige middelvinger op naar de internationale rechtsorde. Want de Verenigde Staten proberen zich ervan af te maken door te zeggen dat de resolutie niet bindend zou zijn. Ik wil de minister vragen daarop te reageren. En Israël gaat maar door met moorden. Sinds de resolutie is aangenomen, zijn minstens 60 doelen in Gaza gebombardeerd en zijn minstens 81 mensen gedood, waaronder vele kinderen. Netanyahu, Gallant en Ben-Gvir gaan openlijk door en dreigen zelfs om de militaire acties op te voeren en Rafah binnen te vallen.

Voorzitter. De vraag aan Nederland is: aan welke kant van de geschiedenis gaan wij nu staan? Gaan wij Israël hier weer mee weg laten komen, of komen er nou eindelijk gevolgen, sancties? Komt er vervolging van oorlogsmisdadigers, van Netanyahu? Deze genocide in Gaza moet gestopt worden. Palestina moet vrij zijn.

De voorzitter:

Het woord is aan de minister.

Minister Bruins Slot:

Voorzitter. Dank voor de vraag van de heer Van Baarle. Gisteren heeft de Veiligheidsraad voor het eerst een resolutie aangenomen over het conflict tussen Israël en Hamas. Dat gebeurde nadat daar vele resoluties hebben gelegen. Ik vind het positief dat er nu een aangenomen resolutie ligt van de brede internationale gemeenschap die in de Veiligheidsraad zit. Deze resolutie roept op tot een onmiddellijk staakt-het-vuren gedurende de ramadan. De resolutie doet aan de ene kant de oproep aan Hamas om onvoorwaardelijk alle gijzelaars vrij te laten, zodat die terug kunnen naar hun familie. Aan de andere kant wil men er met de resolutie voor zorgen dat er massief meer humanitaire hulp Gaza binnengaat, zodat de mensen die daar nu hongersnood hebben, geholpen kunnen worden. Nederland ondersteunt dat en dat dragen wij ook al langere periode uit. En ja, als zo'n resolutie door de Veiligheidsraad wordt aangenomen — Nederland zit natuurlijk niet in de Veiligheidsraad —

dan moet deze ook uitgevoerd worden. Daarover moeten twee partijen onderhandelen, want aan de ene kant heb je Israël en aan de andere kant heb je Hamas. Zij zullen uiteindelijk tot een staakt-het-vuren moeten komen. Ik hoop dus ook dat dit de juiste effectieve diplomatieke druk zet om ervoor te zorgen dat ze tot een vergelijk komen, zodat de gijzelaars naar hun familie kunnen en zodat er massief meer humanitaire hulp binnenkomt. Dat betekent dat het juist heel goed is dat deze resolutie er nu ligt. Resoluties zijn bindend van karakter, maar er zitten geen afdwingbare onderdelen in deze resolutie.

Ik hoorde dat de heer Van Baarle in zijn inbreng vooral Israël noemde, maar ik heb het woord "Hamas" niet gehoord. Ik wil hier dus vooral duidelijk maken dat er twee partijen zijn die op dit moment een conflict met elkaar hebben. Er zijn dus ook twee partijen verantwoordelijk voor een staakt-het-vuren. De opdracht voor die beide partijen zit ook in deze resolutie.

Over Rafah ben ik als minister en is later ook de minister-president ontzettend duidelijk geweest: een grootscheepse militaire aanval op Rafah leidt tot een humanitaire catastrofe en dat is niet te rechtvaardigen. Als dat gebeurt, terwijl al die meer dan een miljoen Palestijnen daar nog aanwezig zijn, dan heeft dat politieke gevolgen, zoals de minister-president en ikzelf ook al eerder hebben gezegd.

De heer **Van Baarle** (DENK):

Wat een ongelofelijk teleurstellende slappe hap van deze minister. De mensen in Gaza zullen daar weer een tijdlang de dupe van zijn. Deze minister geeft aan dat de resolutie bindend is, maar tegelijkertijd zegt ze niks over wat ze gaat doen om ervoor te zorgen dat die resolutie ook uitgevoerd gaat worden. Geen acties. Niet eens het begin van sancties. Niet eens het begin van het opvoeren van de druk richting de Israëlische regering. Niet eens het begin van een pleidooi voor vervolging van Israëlische oorlogsmisdadigers. Vandaag heeft Francesca Albanese, VN-rapporteur, een rapport uitgebracht waarin staat dat er gegronde redenen zijn om aan te nemen dat Israël zich schuldig maakt aan genocide. Maar ik hoor niks over acties van de Nederlandse regering. Ik vraag deze minister dus: wat voor acties gaat u ondernemen, als die resolutie ook daadwerkelijk bindend is? En kom dan niet weer met die slappe hap, maar met acties die ervoor zorgen dat mensen zoals Netanyahu zich er gewoon aan gaan houden.

Minister **Bruins Slot**:

Allereerst hebben we de afgelopen periode natuurlijk al vele debatten in de Kamer gehad, waarbij heel duidelijk de inzet van de Nederlandse regering en van mij als minister van Buitenlandse Zaken naar voren is gekomen. Wij roepen al langere tijd zowel Hamas alsook de Israëlische regering op tot een onmiddellijk staakt-het-vuren, om gijzelaars vrij te laten en om tot meer humanitaire hulp over te gaan. Hopelijk leidt dat uiteindelijk tot de beëindiging van de vijandelijkheden. Daarnaast zetten we ook alles op alles om ervoor te zorgen dat er voldoende humanitaire hulp is. Meer dan 55 miljoen euro hebben we op dit moment al beschikbaar gemaakt om ervoor te zorgen dat de Palestijnen de hulp krijgen die nodig is. Dan vind ik de uitspraken van de heer Van Baarle geen recht doen aan de intenties die deze regering heeft om aan beide kanten ervoor te zorgen dat er uiteindelijk een rechtvaardige vrede komt.

Laten we overduidelijk zijn: ja, er is een voorlopige voorziening van het Internationaal Gerechtshof als het gaat om de claim van Zuid-Afrika met betrekking tot genocide. Daarin worden de regering van Israël en Hamas opgeroepen om te voldoen aan de voorlopige voorzieningen. Daar zit onder andere in de manier van militair optreden, daar zit in het toelaten van meer militaire en meer humanitaire hulp. Daarnaast wordt in de voorlopige voorziening de oproep gedaan aan Hamas — door een rechter dus — om alle gijzelaars vrij te laten. Ook Hamas heeft geen gehoor gegeven aan deze rechter. Als minister doe ik de oproep dat Hamas zich houdt aan deze uitspraak van het Internationaal Gerechtshof. Die

oproep doe ik op verschillende plekken, ook rechtstreeks met de regering van Israël en via andere landen, aan Hamas.

De heer **Van Baarle** (DENK):

Genocide. Ik herhaal het nog maar even: genocide. De misdaad der misdaden. Er is een rapport van een VN-vertegenwoordiger die zegt dat er gegronde redenen zijn om te zeggen dat die plaatsvindt. Maar ik hoor de minister het alleen maar hebben over alles op alles zetten en oproepen doen. Dat doet deze minister al maandenlang. En wat zeggen Netanyahu en al die andere Israëlische ministers? "Deze resolutie moet Israël juist aansporen om de militaire acties te verergeren." U staat erbij. U kijkt ernaar. U doet niks en het Israëlische geweld gaat maar door. Ik vind dat afkeurenswaardig.

Minister **Bruins Slot**:

Daarvoor geldt dat deze resolutie een oproep doet beide partijen, zowel aan Hamas als aan Israël. De Nederlandse regering ondersteunt dat ook, maar deze oproep hebben we al eerder gedaan. De Nederlandse regering en ikzelf hebben ook ingezet op de verklaring van de Europese regeringsleiders van afgelopen week, waarbij het nog een keer duidelijk is aangegeven. Daarbij is deze resolutie de overtreffende diplomatieke trap als het gaat om het doen van oproepen aan twee partijen, aan Hamas en aan Israël. Over het vraagstuk van genocide loopt er op dit moment een rechtszaak bij het Internationaal Gerechtshof. Wij doen recht aan de voorlopige voorziening omdat wij zeggen dat we die respecteren en we de partijen ertoe oproepen om zich daar ook aan te houden.

De heer **Brekelmans** (VVD):

Na deze eenzijdige tirade van DENK is het wel tijd voor meer nuance. Ik ben heel blij met wat de minister zei, namelijk dat het een gebalanceerde resolutie is, die aan beide kanten verplichtingen oplegt om precies de dingen te doen die de minister net zei. Nu heb ik Nederland en ook een heleboel andere westerse landen al heel veel oproepen zien doen aan Israël om te zorgen voor meer humanitaire toegang en om te komen tot een staakt-het-vuren. Maar de druk richting Hamas, richting de andere kant, is heel beperkt. Op dit moment is de leider van Hamas in overleg met de minister van Buitenlandse Zaken van Iran. Ik heb nog geen enkele oproep gezien vanuit Rusland, China, Brazilië en al die landen die gisteren getekend hebben, om daarmee ook de druk voor de andere kant op te voeren. Mijn vraag is wat Nederland samen met bondgenoten doet om ook die kant tot meer actie over te laten gaan.

Minister **Bruins Slot**:

Daar zitten een aantal aspecten in. Het goede van deze resolutie is dat er ook in staat dat gijzelaars eigenlijk zonder voorwaarden vrijgelaten moeten worden. Daar staat nu ook de handtekening van China onder. Daar staat nu ook de handtekening van Rusland onder. Dat vind ik een sterk diplomatiek signaal naar Hamas toe. Ik roep de partijen waarvan ik weet dat zij het gesprek met Hamas voeren, en waarvan ik ook weet dat het uitmaakt dat ik dat tegen hen zeg, op om druk uit te oefenen op Hamas om tot een staakt-het-vuren te komen. Dat heeft niet bij elk land effect, maar van een aantal landen weet ik dat ze daar echt, echt inzet voor plegen. Die landen zijn Egypte en Qatar.

De heer **Veldkamp** (NSC):

We hebben een verhaal gehoord van de heer Van Baarle van DENK. Ik vond het toch echt heel ernstig dat hij daarin gevoeglijk vergat om het lot van de gijzelaars te benoemen. Die bevinden zich nog steeds in de handen, in de klauwen van Hamas. Dat is iets wat we continu voor ogen moeten houden. Ik hoor de minister over onderhandelingen om spoedig een staakt-het-vuren tot stand te brengen, iets wat de NSC-fractie zeer steunt. Dan kan ook humanitaire hulp zo veel mogelijk Gaza in om daar bij de juiste mensen terecht te komen. Ik wil aan de minister vragen hoe zij de kans inschat dat die onderhandelingen van Qatar, Egypte, de VS en Israël in Qatar nog tot slagen kunnen leiden.

Minister Bruins Slot:

Met Egypte, Qatar en de Verenigde Staten is daar wel alles op gericht. Het feit dat de Verenigde Staten zich bij deze resolutie onthouden hebben, is natuurlijk een enorm sterk internationaal signaal. Dat geven zij omdat zij het van eminent belang vinden dat zo'n staakt-het-vuren er komt. We zien echter dat er al een langere periode onderhandelingen gaande zijn. Ik ben niet optimistisch en ik ben niet heel erg pessimistisch; ik ben realistisch. Het is buitengewoon lastig, maar ik weet dat heel veel mensen zich er heel hard voor inzetten dat het wél tot een staakt-het-vuren komt, zodat de gijzelaars vrijgelaten kunnen worden en humanitaire hulp massief meer in Gaza terecht kan.

Mevrouw Dobbe (SP):

We hebben hier inderdaad meerdere debatten over gevoerd. Ik ben het met de minister eens dat deze resolutie goed is. Ze is eindelijk een goede stap in de goede richting. Het mocht tijd worden, want de minister weet ook dat wij al heel lang oproepen tot een staakt-het-vuren en dat dat heel belangrijk is. Het is ook goed dat Israël én Hamas worden opgeroepen. Op dit moment heeft een op de drie kinderen in Gaza honger. Er dreigt hongersnood. Er zitten mensen vast in Rafah. Dat is verschrikkelijk. En de gijzelaars zijn inderdaad nog niet vrijgelaten. We veroordelen dat met woorden en in elk debat dat we hierover voeren, zijn we het er allemaal over eens dat het zo niet langer kan, maar wat is de reactie van de Nederlandse regering op het moment dat deze resolutie niet wordt uitgevoerd?

Minister Bruins Slot:

Laat ik allereerst zeggen dat we, los van deze resolutie, alles op alles moeten zetten om meer humanitaire hulp in Gaza te krijgen. Dat doen we en hebben we gedaan met de luchtdroppings. Dat doen we met de steun aan de maritieme corridor met 10 miljoen euro. Er is ook een motie van mevrouw Dobbe geweest die ons daarin nog eens extra heeft gestimuleerd. We voeren ook heel actief het gesprek met Israël om ervoor te zorgen dat er meer grensovergangen opengaan en dat er een goede begeleiding van de hulp plaatsvindt. Bijvoorbeeld een partij als UNRWA is echt heel belangrijk om daar een rol in te spelen.

Voor de volledigheid zeg ik dat deze resolutie er dus niet toe moet leiden dat we dit soort inzetten nu niet doen, maar de verantwoordelijkheid ligt nu allereerst bij de onderhandelende partijen. De resolutie is nu één dag oud. Het systeem van de Verenigde Naties is zo dat, als blijkt dat daar niet snel genoeg opvolging aan wordt gegeven, de Veiligheidsraad daar dan weer verdere actie op onderneemt. Ik roep als Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken, die niet in de Veiligheidsraad zit, beide partijen natuurlijk op — dat heb ik gisteren ook gedaan — om gelijk invulling aan deze resolutie te geven. Maar de vervolgactie ligt straks allereerst weer bij de Veiligheidsraad, die daarin een afweging moet maken, natuurlijk los van wat ik tussendoor doe.

Mevrouw Dobbe (SP):

Maar de minister heeft ook wel een rol en een stem. Wat ik in de debatten toch telkens vind tegenvallen, is dat er geen strengere maatregelen worden getroffen door de Nederlandse regering bij het niet uitvoeren van bijvoorbeeld een voorlopige uitspraak van het Internationaal Gerechtshof of deze resolutie. Ik noem ook de sancties en de militaire samenwerking met Israël, die ook nog steeds plaatsvindt. Gaat deze minister naar sancties kijken op het moment dat deze resolutie niet wordt uitgevoerd? Gaat deze minister dan bijvoorbeeld de militaire samenwerking met Israël opschorten? En krijgen wij daar dan ook bericht over?

Minister Bruins Slot:

Juist op het gebied van sancties heb ik de afgelopen periode een hele actieve inzet gepleegd. Hamas staat nu op een sanctielijst door onze inzet binnen de Europese Unie. En afgelopen week heb ik na heel lang trekken en druk zetten ook bereikt dat er nu een politiek

akkoord ligt waardoor de kolonisten op de Westbank nu ook op een sanctielijst terechtkomen. Dat is een Nederlandse inzet geweest.

De voorzitter:

Mevrouw Teunissen van de Partij voor de Dieren.

Minister Bruins Slot:

Dus er zijn al sancties.

Mevrouw Teunissen (PvdD):

De resolutie is een belangrijke stap richting het voorkomen van nog meer burgerslachtoffers en ook richting het zo snel mogelijk vrijlaten van de gijzelaars, maar feitelijk houdt die slechts een eerste stap in. Het is een gevechtspauze, want hij duurt maar twee weken.

Hulporganisaties luiden de noodklok, want er is een humanitaire catastrofe. Mensen eten dierenvoer en onkruid om zichzelf in leven te kunnen houden. Rafah staat op het punt om aangevallen te worden. Hulporganisaties zeggen: "Je kunt nu wel een gevechtspauze inlassen, maar wat daarna? Dan blijven er weer burgerdoden vallen, nóg meer. Er zijn nu al tienduizenden slachtoffers gevallen, waaronder kinderen. Dit kan niet." Wij hebben al eerder opgeroepen tot een permanent staakt-het-vuren, want dat is de enige juiste maatregel om echt tot een duurzame oplossing te komen. Mijn vraag is op welke manier het kabinet zich inzet voor een blijvend staakt-het-vuren.

Minister Bruins Slot:

Allereerst ben ik het er helemaal mee eens dat het ontzettend belangrijk is om meer voedsel en water het gebied in te krijgen. Dat doen we ook met humanitaire hulp, via land, over zee en ook via de lucht. Maar in deze resolutie staat ook dat deze tijdelijke gevechtspauze, dit tijdelijk staakt-het-vuren, uiteindelijk moet leiden tot de beëindiging van de vijandelijkheden. Dat perspectief waar mevrouw Teunissen het over heeft, zit er dus gewoon in. Het zit in de tekst van de resolutie dat dit uiteindelijk moet leiden tot het stoppen van de vijandelijkheden.

De heer Boswijk (CDA):

De resolutie bestaat uit twee delen. Ik ben eigenlijk benieuwd in hoeverre ook slechts een deel van die resolutie kan worden uitgevoerd. Of moet die altijd compleet worden uitgevoerd? En hoe staat het nu eigenlijk met het toelaten van de onafhankelijke waarnemers, waar de Kamer al meerdere keren toe heeft opgeroepen?

Minister Bruins Slot:

Het eerste is dat de kernboodschap van de resolutie het onmiddellijke staakt-het-vuren is, om de gijzelaars vrij te laten en om ervoor te zorgen dat er massief humanitaire hulp binnenkomt. In de resolutie staat ook gewoon de algemene oproep dat de gijzelaars nu direct moeten worden vrijgelaten. Maar dat men moet komen tot een uitkomst van onderhandelingen, is echt de kern van de resolutie. Ik zou die dus niet in verschillende delen willen opknippen. Ik denk ook niet dat dat uiteindelijk sneller leidt tot een staakt-het-vuren.

Wat betreft de onafhankelijke waarnemers heb ik in de laatste Raad Buitenlandse Zaken van de Europese Unie actief opgeroepen om te kijken hoe we de komst daarvan als EU kunnen bevorderen. Dat deed ik ook naar aanleiding van een motie die de heer Boswijk zelf heeft ingediend. Daarnaast heb ik onlangs 1 miljoen dollar vrijgemaakt voor de Office of the High Commissioner for Human Rights. Dat is goed Engels maar geen Nederlands, voorzitter. Die is bij uitstek ook actief in de Palestijnse gebieden, ziet dus ook wat er gebeurt en kan nu dus beter zijn werk doen. Daarmee zetten wij eigenlijk de eerste twee stappen in de uitvoering van de motie van de heer Boswijk.

De heer Dassen (Volt):

We hebben het debat hierover inmiddels inderdaad al heel vaak gevoerd. Ik heb vaker de

conclusie getrokken dat het voornamelijk loze woorden zijn als er geen acties aan verbonden worden. Een op de zes kinderen in Gaza lijdt honger. 60.000 zwangere vrouwen hebben op dit moment niet de mogelijkheid om de juiste middelen te krijgen die zij heel hard nodig hebben. Israël blokkeert noodhulp aan het noorden van Gaza, waar een gigantische hongersnood gaande is. De Veiligheidsraad komt nu met een resolutie, maar zojuist twittert Netanyahu alweer een statement waarbij hij een duidelijk signaal afgeeft dat hij zich er niet aan gaat houden. Ik vraag de minister dus, met alle andere vragen die ik al eerder heb gesteld, hoe zij Israël ertoe gaat dwingen te zorgen dat die humanitaire hulp op gang komt. Mijn vraag aan de minister is heel simpel: waarom denkt zij nu dat er daadwerkelijk geluisterd gaat worden door Netanyahu; waarin ziet zij nu daadwerkelijk een verschil?

De **voorzitter**:

Ja, ja. Dat is helder.

Minister **Bruins Slot**:

Allereerst denk ik dat het goed is om aan te geven dat er natuurlijk twee strijdende partijen zijn. De oproep is niet alleen aan Israël, maar ook aan Hamas. Het is heel belangrijk dat deze Veiligheidsraadresolutie geldt voor alle partijen. Het zou niet best zijn als je als veiligheidsorganisatie een terroristische organisatie niet zou kunnen aanspreken. Dat maakt ook dat we alles doen op het gebied van humanitaire hulp, bijvoorbeeld met de maritieme corridor, het aanspreken van de Israëlische regering, en de verwachting dat zowel Hamas als de Israëlische regering deze Veiligheidsraadresolutie gaan uitvoeren.

De heer **Paternotte** (D66):

100.000 dode Gazanen. Die situatie hebben we deze zomer als het op deze manier doorgaat. De vraag is: moeten we dat echt laten afhangen van de keuzes van een terreurorganisatie? Want dat is Hamas. Mensen in Gaza zijn ook onderdrukt door die terreurorganisatie. De gijzelaars moeten vrij en de raketten moeten gestopt. Het kabinet heeft tot nu toe steeds gezegd dat er een gevechtspauze moet komen voor veel meer hulp, zodat die hongersnood kan worden opgelost, onafhankelijk van wat Hamas doet. Maar nu hoor ik de minister zeggen: "Nee, Hamas en Israël moeten het eens zijn over een staakt-het-vuren. Dan pas heeft die resolutie nut." Dat kan het kabinet toch niet menen? Mijn vraag is of het kabinet alstublieft weer wil inzetten op de komst van een staakt-het-vuren — het werd een gevechtspauze genoemd — zodat er veel meer hulp Israël binnenkomt. Wil het kabinet druk op Israël zetten om dat ook mogelijk te maken? Want uiteindelijk is het Israël dat het nu onmogelijk maakt dat er voldoende hulp de Gazastrook in komt.

Minister **Bruins Slot**:

Volgens mij heb ik mij dan niet precies genoeg uitgedrukt. Op dit moment zijn beide partijen nog aan het vechten. Om tot een onmiddellijk staakt-het-vuren te komen, moet zowel Israël als Hamas de wapens neerleggen. Je kunt geen humanitaire hulp naar binnen brengen als Hamas wel door blijft vechten. Dat is het punt dat ik wilde maken, maar ik begrijp dat ik daarin niet duidelijk genoeg was.

Mevrouw **Piri** (GroenLinks-PvdA):

Ik was gisteren iets optimistischer toen ik de minister hoorde; deze uitleg vind ik echt teleurstellend. We hebben hier te maken met een uitspraak van allereerst het allerhoogste Internationaal Gerechtshof. Dat heeft dwingende maatregelen opgelegd aan Israël, want het zijn staten die onder het Gerechtshof vallen. Maar we zien dat er juist minder hulp wordt toegelaten in plaats van meer. Nu hebben we van het hoogste politieke orgaan dat we hebben, na 117 dagen oorlog en 32.000 doden, eindelijk een politieke uitspraak om te komen tot een staakt-het-vuren. Dan is mijn vraag aan de minister: wat is het internationaal recht nog waard op het moment dat de partijen die aan die hoogste organen gebonden zijn, zich daar niet aan houden?

Minister **Bruins Slot**:

Dat betekent dat de kracht van de Veiligheidsraad wordt ondermijnd als het uiteindelijk niet tot een staakt-het-vuren komt. Dat heeft wel effect, ook op al die andere conflicten die we proberen te beëindigen in de Veiligheidsraad. Daar zitten de landen uiteindelijk om dit soort beslissingen te nemen.

De heer **De Roon** (PVV):

Israël, de Joodse staat, het Joodse volk is in een existentiële strijd verwickeld, de strijd om zijn voortbestaan tegen een organisatie, Hamas, die is opgericht met als enige doel het vernietigen van Israël. Nu is deze resolutie aangenomen, een resolutie waarin de binding aan het voorstel dat eerder ter tafel kwam, namelijk om een staakt-het-vuren te verbinden aan de voorwaarde dat de gijzelaars eerst worden vrijgelaten, is doorgeknipt. Daarmee is dit een enorm foute resolutie geworden. De resolutie is gewoon een geweldige blunder. Is de minister dat met mij eens?

Minister **Bruins Slot**:

Allereerst herken ik wat de heer De Roon zegt over de veiligheid van Israël. Als ik met mensen uit de Israëlische samenleving spreek, merk ik dat de afschuwelijke terroristische aanval op 7 oktober het veiligheidsgevoel van de Israëliërs fundamenteel heeft geraakt. Het gaat hier wat mij betreft nog altijd om een levensvatbare Palestijnse staat, maar ook om een veilig Israël. Dat zit op het laatste. Vandaag heb ik met de Speciale Vertegenwoordiger mevrouw Patten gesproken, die vanuit de Verenigde Naties onderzoek heeft gedaan naar het vreselijke seksueel geweld dat Hamas heeft gepleegd. Dat was heel aangrijpend om te horen.

Voorzitter. Over de vraag of dit een slechte resolutie is: nee. Het kabinet vindt dit een goede resolutie. Een onmiddellijk staakt-het-vuren is echt nodig. De gijzelaars moeten terug naar hun familie en er moet meer massief humanitaire hulp Gaza in, want mensen lijden honger.

De **voorzitter**:

Hartelijk dank aan de minister van Buitenlandse Zaken.

Vragen Beckerman

Vragen van het lid Beckerman aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over **het bericht "Kinderarts ziet regelmatig kinderen die zieker worden door schimmel in huis"**.

De **voorzitter**:

Dan verwelkomen wij de minister van Binnenlandse Zaken en geef ik graag het woord aan mevrouw Beckerman van de fractie van de SP. Ik stel vast dat alle fracties inmiddels door hun vervolgvragen heen zijn, dus dit onderwerp zal iets korter duren. Het woord is aan mevrouw Beckerman.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Goedemiddag. Afgelopen vrijdag stond ik in de woning van Sarah in Rotterdam. "Je bent de enige", zei de corporatie Woonstad toen zij belde met klachten over ziekmakende schimmel en achterstallig onderhoud. Maar wat bleek toen zij haar burens benaderde? Iedereen had er last van! Op veel plekken in Rotterdam betalen huurders zich blauw voor een beschimmeld huis. De corporaties weigeren om meer te doen dan pleisters plakken. Ze weigeren groot onderhoud uit te voeren.

Dit gaat niet over één huurder en dit is geen individueel probleem. In Leiden voert de SP met huurders actie in de Rivierenbuurt. Een kind, vanwege beenmergtransplantatie heel kwetsbaar voor ziekte, woont met het gezin in een woning vol schimmel. Corporatie De

Sleutels weigert het gezin urgentie te geven voor een andere woning. In Pekela en in Veendam komen we met huurders van Acantus in actie. In Groningen, in de Indische buurt, krijgen huurders geen gehoor bij corporatie Lefier. Datzelfde geldt voor Nissewaard. En zo kan ik doorgaan. Overal in het land komt de SP met huurders in actie tegen ziekmakende schimmel. Het ergste aan dit probleem is: het kan worden opgelost. We kunnen ervoor kiezen om te investeren in volkshuisvesting. We kunnen ervoor kiezen om achterstallig onderhoud van woningen grootschalig aan te pakken. Het is een politieke keuze om dat niet te doen. Ik heb één simpele vraag aan de minister in eerste instantie: vindt u het normaal dat huurders in 2024 in ziekmakende schimmelwoningen wonen?

De **voorzitter**:

Dank u wel. Het woord is aan de minister.

Minister **De Jonge**:

Voorzitter. Nee, dat is natuurlijk niet normaal. Tocht en schimmel zijn inderdaad een heel groot probleem in veel te veel woningen, in veel te veel huurwoningen. Het is zeer terecht dat mevrouw Beckerman daar al jaren — want zo is het — aandacht voor vraagt. Het verhaal van Ramona, de moeder met vier kinderen in Rotterdam, werd vorige week door Vanessa Bruin van Leefbaar Rotterdam onder mijn aandacht gebracht. Die middag had ik een werkbezoek waarbij ik ook de corporatie sprak. Ik heb de corporatie hierop aangesproken en de foto's laten zien die ik doorgestuurd had gekregen. En ja, het is toch echt iets waar je je als verhuurder voor moet schamen. Dat doet die corporatie ook. Zij hebben het voor dit gezin nu gelukkig goed opgelost, maar dit is natuurlijk niet het enige voorbeeld in Nederland.

Ik wil graag toelichten wat we hier allemaal aan doen. Overigens zeg ik erbij dat we dat ook zijn gaan doen omdat mevrouw Beckerman zo vasthoudend is geweest. Het is eerlijk om dat erbij te zeggen. In de nationale prestatieafspraken die ik in 2022 met de corporaties heb gemaakt, hebben we afgesproken dat er veel meer geld en aandacht moet gaan naar de aanpak van schimmel. Jaarlijks is dat 200 miljoen tot en met 2030. Ook zullen we heel veel meer moeten doen aan onderhoud, renovatie en verduurzaming. In 2022, toen we die afspraken maakten, werd daar 8 miljard per jaar aan uitgegeven. Dit jaar is dat al bijna 13 miljard. Volgend jaar is dat meer dan 13 miljard. Kortom, er wordt heel veel meer gedaan aan onderhoud, renovatie en verduurzaming.

Verder zijn er naast de nationale prestatieafspraken natuurlijk ook lokale prestatieafspraken gemaakt. Corporaties moeten met iedere gemeente en met huurdersorganisaties afspraken maken. De aanpak van schimmel moet daar onderdeel van zijn. In Leiden en in Arnhem is dat al zo. Morgen is er een debat in de gemeenteraad van Rotterdam, want ook Rotterdam gaat daar steviger mee aan de slag. Overal zie je die aanpak eigenlijk steeds steviger worden. Dat is goed.

We hebben een handreiking gemaakt met de GGD Amsterdam, TNO en ABF Research, die door gemeenten, corporaties en huurdersverenigingen gebruikt kan worden. Daarnaast moeten we wijken verbeteren en aanpakken. Daar hebben we het Volkshuisvestingsfonds voor. In het Volkshuisvestingsfonds, zitten honderden miljoenen; dit jaar en volgend jaar weer meer dan erin zat. Daarmee worden wijken gerenoveerd en duizenden woningen aangepakt. Ook de uitfasering van de slechte labels, dus de E-, F- en G-labels waar we afscheid van moeten nemen, gaat steeds sneller. In een jaar tijd is het van 270.000 E-, F- en G-labels in de sociale verhuur naar 180.000 gegaan. We doen dus heel erg veel.

De verhuurders moeten ook echt aan de bak. We zijn er namelijk nog lang niet. Stel nou dat je het als huurder niet snel genoeg vindt gaan, wat kun je dan doen? Je kunt naar de Huurcommissie, maar die is op dit moment alleen nog maar toegankelijk voor mensen in een sociale huurwoning. Je wilt natuurlijk dat die voor meer mensen toegankelijk wordt. Daarom is dat onderdeel van de Wet betaalbare huur, die we binnenkort gaan behandelen. Je hoort

natuurlijk ook gewoon goed geholpen te worden op het moment dat je bij je eigen verhuurder een klacht indient. Daarnaast hebben we de Wet goed verhuurderschap. Als je bij je eigen verhuurder niet aan de bak komt, dan kan de gemeente je op basis van die wet helpen.

Ik vind eigenlijk dat we nog meer moeten doen. Op dit moment worden de prestatieafspraken voor het komende jaar voorbereid. Ik zou willen dat in iedere gemeente, met iedere corporatie en met huurdersverenigingen, lokaal een afspraak wordt gemaakt over wat er nodig is om de schimmelproblematiek verder aan te pakken. Daartoe ga ik de handreiking voor de prestatieafspraken, die gaat over de manier waarop je tot prestatieafspraken moet komen, aanscherpen. Ik wil op korte termijn overleggen met de gemeenten en de woningcorporaties over wat we er nog meer aan kunnen doen.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Kijk, dat zijn hele mooie woorden van de minister, maar dat is geen garantie voor huurders. Je kunt inderdaad naar de Huurcommissie als je schimmel hebt, maar die kan geen aanpak afdwingen. Dat is een groot probleem. De minister zegt dat het wordt aangepakt, maar dat gebeurt maar voor een deel, na heel veel strijd van huurders. Voor een heel groot deel geldt dat ook niet. Niet voor niks moest de minister zelf aan de slag voor Ramona, want corporaties zijn niet altijd geneigd iets te doen.

Artsen merken dat ook. Ik wil even het voorbeeld aanhalen van de Rotterdamse kinderlongarts Ismé de Kleer. Voor haar is bijna aan de orde van de dag dat ze kinderen in haar spreekkamer ziet die steeds zieker worden van schimmel in huis en die zware medicijnen moeten gebruiken. Zij zegt iets heel anders dan wat de minister hier zegt. Zij zegt: de kwetsbaarste kinderen wonen in de slechtste huizen op de slechtste plekken. Wat kunnen deze kinderen verwachten van deze minister? Als zij in zo'n schimmelwoning zitten, zegt de minister dan: ga maar naar de Huurcommissie, die vervolgens geen aanpak kan afdwingen? Of komt de minister echt met een oplossing voor hen?

Minister **De Jonge**:

Dat is natuurlijk de reden dat we aan de slag moeten. Niemand zou in een woning moeten wonen met de zwarte muren die we op de foto's hebben gezien. Dat is nergens goed voor, het is nergens voor nodig en het hoort niet. Er zijn dus ook heel veel andere mogelijkheden. Allereerst vind ik — gelukkig gebeurt dat ook heel vaak — dat de woningcorporatie in de benen moet komen. Even ter correctie: het is niet zo dat de woningbouwcorporatie pas in de benen kwam nadat ik ze erop aansprak. Ik sprak ze erover toen ze de kwestie inmiddels reeds hadden opgelost, omdat ook zij zagen dat dit natuurlijk zo niet kon. Zo is het. Ik wil dus even recht doen aan hoe het is gegaan.

Je kunt als huurder natuurlijk allereerst terecht bij je corporatie, en ook bij de particuliere verhuurder die dit type woningen laat ontstaan. Alleen, we weten ook dat verhuurders niet altijd onmiddellijk in de benen komen. Daarom hebben we de Wet goed verhuurderschap, die het mogelijk maakt om je bij de gemeente te melden, waarna de gemeente voor je aan de slag gaat met een woningcorporatie of een particuliere verhuurder.

Wanneer je het zou willen aanmelden als een ernstig gebrek op grond waarvan huurverlaging moet worden toegepast of een aanpassing moet worden verordonneerd, kun je terecht bij de Huurcommissie. Dat geldt vooralsnog alleen voor de sociale huur. Ik wil dat dit ook voor de middenhuur gaat gelden, zodat huurders die in een wat duurdere woning zitten daar ook terecht kunnen, want we zien dat daar ook veel sprake is van schimmelproblematiek. Ik deel met mevrouw Beckerman dat er heel veel meer moet gebeuren. Daarover gaat mijn gesprek met de woningcorporaties en de gemeenten ook juist.

We hebben inmiddels heel veel geld vrijgemaakt. Dat wordt op dit moment daadwerkelijk besteed aan woningverbetering, renovatie en verduurzaming. Dat komt huurders uiteindelijk

ten goede. Als ik zie in welk tempo slechte labels door renovatie worden uitgefaseerd, dan denk ik dat er grote stappen worden gezet. Alleen, mensen die nu in een woning zitten met schimmel aan de muur, kunnen niet wachten tot ze een keer in zo'n renovatieprogramma aan de beurt zijn. Kortom, zij moeten ergens terecht kunnen. Dat is ook zo. Dat kan ook, namelijk bij hun eigen verhuurder. Als dat niet werkt, kunnen ze terecht bij de gemeenten, omdat die een meldpunt hebben in het kader van de Wet goed verhuurderschap.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Ik sta een beetje met mijn hoofd te schudden. De minister zegt: we hebben allemaal de foto's van Ramona kunnen zien. Heeft de minister weleens in zo'n slaapkamer gestaan?

Minister **De Jonge**:

Ja.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Want het is echt verschrikkelijk. Binnen vijf minuten krijg je zelf last van je luchtwegen. De minister blijft maar zeggen: ga naar de Huurcommissie. Ik blijf maar zeggen: je kunt daar geen aanpak afdwingen. Ik heb de aangenomen moties van de SP uit 2018, 2020 en 2021 nog even meegenomen. Nu staan we hier in 2024. Nu zitten mensen, niet alleen Ramona, nog steeds in zo'n woning met ziekmakende schimmels. De minister zegt a maar doet b. De minister zegt op te willen komen voor volkshuisvesting, maar ondertussen zeggen corporaties en huurders dat ze worden uitgeknepen. Per woning werd in 2023 €477 aan belasting betaald. Waarom investeert de minister niet in volkshuisvesting? Als de minister wil dat die woningen worden aangepakt, waarom zorgt hij dan niet dat huurders dat kunnen afdwingen?

Minister **De Jonge**:

De schets van mevrouw Beckerman als zou er niet serieus wat gebeuren, is bezijden de werkelijkheid. Sinds de start van dit kabinet, waarin we de verhuurderheffing hebben afgeschaft, zijn de investeringen in onderhoud, verbetering en verduurzaming gigantisch toegenomen. Toen ik aantrad werd er 8 miljard geïnvesteerd in onderhoud, verbetering en verduurzaming. Inmiddels is het bijna 13 miljard en volgend jaar meer dan 13 miljard. Dat is het gevolg van de afschaffing van de verhuurderheffing en het maken van de nationale prestatieafspraken. Heel specifiek wordt er tot en met 2030 jaarlijks 200 miljoen extra geïnvesteerd in de aanpak van de schimmelproblematiek. Het Volkshuisvestingsfonds: honderden miljoenen beschikbaar; ieder jaar opnieuw honderden miljoenen beschikbaar voor renovatie.

Daarnaast hebben we de Wet goed verhuurderschap ingevoerd, met een gemeentelijk meldpunt, zodat de gemeente er achteraan kan gaan en je als huurder niet met je rug tegen de muur staat tegenover je verhuurder. Denk ook aan de Wet betaalbare huur, die het mogelijk maakt dat je ook bij middenhuur je gelijk kunt halen bij de Huurcommissie. We hebben juist een enorme lijst van maatregelen en we hebben een enorme geldstroom vrijgemaakt om deze problematiek aan te pakken. Kortom, er gebeurt heel erg veel.

Het punt is dat mensen ook in individuele situaties hun recht moeten kunnen halen. Dit is dus niet alleen mogelijk bij de Huurcommissie, maar ook bij dat gemeentelijk meldpunt, want iedere gemeente heeft zo'n meldpunt op grond van de Wet goed verhuurderschap. Er wordt dus volop aan gewerkt maar ik vind dat het harder moet. Dat is de reden dat ik met de gemeenten en met de woningcorporaties in gesprek ga om concrete afspraken te maken voor volgend jaar. Een handreiking daarvoor wordt op dit moment aangescherpt, juist op dit punt, omdat ik vind dat deze afspraak in iedere gemeente moet worden gemaakt.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Ja, dat zijn heel veel woorden, maar er is dus geen enkel recht voor huurders om af te

dwingen dat die schimmel wordt aangepakt. Dan gaan wij gewoon door met actievoeren totdat mensen niet meer ziek worden van hun eigen huis.

Dank u wel.

Minister **De Jonge**:

Ik vraag me een beetje af of mevrouw Beckerman wel heeft geluisterd. Ik heb volgens mij geschetst wat we allemaal hebben gedaan en wat we nog gaan doen. Dat zijn hele concrete acties, die aan het einde van de dag huurders helpen aan een beter onderhouden huis.

De **voorzitter**:

Dank aan de minister.

Tot zover dit vragenuurtje. Ik schors enkele minuten en dan gaan we stemmen.

De vergadering wordt van 15.15 uur tot 15.22 uur geschorst.